

ner— la forma etimològica podria ser una base ibero-basca com *CASTLONOI o *CASTRONOI, modificada aviat en *CASTERNOI. És clar que, a fi de provar que l'evolució del tipus *ARDANOI > Ardanué > Ardoné ha pogut tenir una certa extensió, caldrà cercar-ne altres exemples. A part del nostre *CASTERNOI > *Casternué > Casterné ha pogut ser el cas d'Escané (si bé la documentació antiga duu sempre -r), en cas que vingui d'un basc *ASKAN-OI, format sobre el substantiu ASKA, que té accepcions com 'pesebre', 'abrevadero' i 'artesa' (Azkue, DBEF, s. v.). I potser també el de Cerllé, si resultés certa la hipòtesi que el fa derivar del basc ZEAR-OI, amb l'evolució Zear-roi > Zear-loi > Zearlué > Cerlé > Cerllé (V., però, la negativa en aquest article).

Però posem entre parèntesi aquesta segona via etimològica, difícil de demostrar, i quedí això com un suggeriment, almenys mentre no aparegui una forma documental com *Casternué, cosa que donaria més consistència a aquesta explicació.

3) El fet d'acceptar l'etimologia CASTELLUM NIGRUM per a Casterner no ens allibera de l'obligació de donar raó d'un nom com Casternui, tan pròxim formalment, i localitzat dins un terme veí de Casterner de Noals. És clar que no podem deslligar totalment les explicacions dels dos topònims. Ara bé, els mots de la família de *castrum* i *castellum* són llatins i, per tant, indoeuropeus. Podem preguntar-nos com és que un mot d'aquesta base es troba sufixat amb un element -OI de nissaga ibero-basca. En Coromines, intentant explicar el baix llatí *castulum*, ofereix algunes sortides a aqueix problema, que poden també servir per al nostre cas: «¿O podríem pensar en un mot sorotàptic KASTLO-germà de CASTRUM? O concebre encara que fos una supervivència ibèrica: sens dubte trobem *Castulo* (> *Castlona*, *Caçorla*) en ibèric; però no essent indoeuropeu l'ibèric ens veuríem forçats a suposar una coincidència casual (sempre acollida amb escepticisme), si no admetem que en el fons era indoeuropeu iberitzat. Cf. encara *Benicarló* PINNA CASTLON ('penya dels castellets?') (genitiu plural indoeuropeu en -ON)» (DECat II, 628b24-33).

En la nostra opinió, és ben explicable que l'ibèric i el llatí hagin pogut compartir mots de cultura material. Les relacions econòmiques i culturals entre els pobles de la Mediterrània degueren de ser constants. Els etruscs i els romans, els grecs i els fenicis es manllevaren mútuament paraules, gràcies a aquell *commercium et connubium* que els impellia a moure's d'una banda a l'altra de la mar. Antonio Tovar va intentar provar que el nom de la plata és un mot cultural, difós des de Mesopotàmia cap al Mediterrani, cap a la nostra Península i cap a l'Europa del Nord: ibèric *salir*, basc *zilbar*, celtib. *silabur*, got. *silubr*, pruss. ant. *siraplis* (cf. «Notas lingüísticas sobre monedas ibéricas», *Acta Salmanticensia*, 113, pp. 473-489). No seria estrany que el nom del castell, que necessita una tècnica adequada per a la seva construcció, hagi estat al principi un mot transmès d'uns pobles als altres, junta-

ment amb la innovació que suposava. No sabem quan ni de qui van rebre els pobles ibèrics la tècnica constructiva dels castells, però podria ser que la vagin desenvolupar amb anterioritat a l'arribada dels romans.

Les inscripcions ibèriques i llatines d'Hispania fan pensar que aquest element estava ja assolit: *ca.s. ti.l.o.* en una inscripció monetar ibèrica de la ceca de *Castulo* (Siles, *Léxico de inscripciones ibéricas*, § 610, p. 157); potser també *ca.s.du* en les monedes de *Turriaso* (Siles, *Léxico*, § 609). *Cas(t)ulone*, en un miliari datat cap al 44 p.C. i trobat a Ossigi (Mengibar, Jaén; cf. Vives, *Inscripciones latinas de la España Romana*, n.º 2013); *Castulonem* (Vives, *Inscripciones latinas*, n.º 1779); *ordo Castulon --- civitatem Castulonensium*, en una inscripció d'Olivar de los Patos (Jaén) (Vives, *Inscripciones latinas*, n.º 1717); *Castul saltum* (Vives, *Inscripciones latinas*, § 1417; *municipi Castulonensis* (Vives, *Inscripciones latinas*, § 1581); *C(aesariorum) I(uvenalium) Castulonensium* (Vives, *Inscripciones latinas*, § 1716); *Castlosaic* (CIL, II, 3294). I, juntament amb tot això, és curiós trobar en època moderna topònims com *Collada de la Castalona*, que l'Espill de Castellbò (any 1518) situa a la vall d'Assua (cf. Pere Tragó, *Spill de Castellbò*, p. 87). No sabem si està ja fet, però caldria disposar d'un estudi profund dels noms que les diverses cultures mediet. han donat al castell i dels camins que han seguit la seva difusió. X. T.

[És difícil creure que el nom del 'castell' CAST- (amplificat CASTRO-/CASTLO-) fos genuí, tant en ibèric com en indoeuropeu, famílies inconnexes. Sempre i tothom ha admès que el basc *gaztelu* i les formes ibèriques anàlogues, mots d'una tècnica militar molt avançada, eren manlleus del llatí o indoeuropeu. És més fàcil creure que KASTLO- va passar manllevat des de l'indoeuropeu (sorotàptic) a l'ibèric. La terminació -ŌI identifica *Casternui* com bascoide, però si s'admet que *Casterner*, passant per *Castrener*, ve de CASTRUM NIGRUM i que CASTRO- havia passat al basc, el més simple i convincent és que *Casternui* vingui també d'una derivació basca KASTRO-N-ŌI (e dissimilada). Quant a *Cerllé* em sembla inadmissible un canvi de -R-R- en R-L-: fonètica sense exemples ni paral·lels. En definitiva l'explicació raonable em sembla CASTRO-NI(G)RU (o amb KASTLO pre-romà) per a *Casterner*; i KASTUL-NO-per a *Castorno*. Admetre que l'hapax tardà *Casternet* no és un lapsus només s'explica per un prejudici d'En Terrado. V. més proves d'aquesta tesi a l'art. *Crestadui*. J. C.]

Casternui, V. *Casterner* *Castesillo*, V. *Castieso*

CASTIESO

Apleguem aquí alguns derivats del ll. CASTELLUM que presenten un tractament dialectal de la geminada lateral: -LL- > (z), (r), (ĕ). Vegeu E. T. C. I, 134-136.

Castieso és el nom d'una partida en el terme d'Aneto (Alta Ribagorça). Hi ha a la Vall de Barravés, en el lloc que els d'Aneto anomenen *Lo Castieso*, un tossa-